

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Львівський національний університет імені Івана Франка
Кафедра кримінального права та кримінології

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор
з науково-педагогічної роботи
та соціальних питань і розвитку
Львівського національного університету
імені Івана Франка
проф. Лозинський М.В.

«___» _____ 2012 року

КРИМІНОЛОГІЯ

Практикум

галузь знань 0304 «Право»

напрямок підготовки 6.030401 «Правознавство»

юридичний факультет

Рецензенти:

Бурдін В. М., доктор юридичних наук, професор кафедри кримінального права і кримінології юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

Созанський Т. І., кандидат юридичних наук, начальник кафедри кримінального права та кримінології Львівського державного університету внутрішніх справ.

Бойко А.М., Марисюк К.Б.

Кримінологія : Практикум для студентів юридичного факультету. – Львів : Юридичний факультет Львівського національного університету імені Івана Франка, 2012.

Практикум для студентів затверджений на засіданні кафедри кримінального права та кримінології юридичного факультету

Львівського національного університету імені Івана Франка

(Протокол від «__» _____ 20__ року № __)

Завідувач кафедри

кримінального права та кримінології _____ А.М.Бойко

«__» _____ 2012 року

Схвалено Вченою Радою юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка (галузь знань 0304 «Право», напрям підготовки 6.030401 «Правознавство»)

Протокол від «__» _____ 20__ року № __

«__» _____ 20__ року

Голова _____ д.ю.н. А.М. Бойко

Вступ

Кримінологія – одна з важливих дисциплін для майбутніх юристів. Дослідження і оцінка злочинності, її змін, регіональних і соціально-групових відмінностей; вивчення процесів детермінації і причинності відповідної злочинності; розробка рекомендацій з питань запобігання цьому явищу, а також методологія та методика кримінологічних досліджень важливі як для працівників правоохоронних органів, інших державних органів, так і для тих, хто займається питаннями кримінального права, криміналістики та кримінально-виконавчого права. Така пильна увага до цієї проблеми зумовлюється ще й тим, що сучасна епоха характеризується інтенсивним зростанням злочинності в більшості країн світу, зокрема і в Україні.

В результаті вивчення даного курсу студент повинен

знати:

- теоретичний матеріал, що стосується поняття, предмета, методу кримінології як навчальної дисципліни, предмет, завдання кримінології як науки,
- законодавство, що регулює питання попередження злочинності загалом та окремих її видів зокрема.

вміти:

- на практиці застосовувати знання з кримінології, які включають розуміння поняття та суті злочинності, особи злочинця та особи потерпілого, їх характерні риси та ознаки, основні риси причин та умов злочинності, способи запобігання злочинності в цілому та окремих її видів.

Пропонований практикум охоплюють курс Загальної та Особливої частин кримінології в межах 14 годин для семінарських занять відповідно до навчального плану юридичного факультету Львівського національного університету імені Івана Франка.

№ теми	Назва теми лекції	Кількість годин	Назва теми практичного заняття	Кількість годин
1.	Поняття, предмет, система, методологія та методика кримінології	2	Поняття, предмет, система, методологія та методика кримінології. Виникнення та розвиток науки кримінології	2
2.	Виникнення та розвиток науки кримінології	2	Злочинність (поняття, основні характеристики, тенденції)	2
3.	Злочинність (поняття, основні характеристики, тенденції)	4	Особа злочинця. Віктимологія.	2
4.	Особа злочинця	2	Причини та умови злочинності. Запобігання злочинності. Прогнозування та планування боротьби зі злочинністю	2
5.	Віктимологія	Виноситься на самостійне вивчення	Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх	2
6.	Причини та умови злочинності	2	Кримінологічна характеристика економічної злочинності	2
7.	Запобігання злочинності.	2	Кримінологічна характеристика	2

	Прогнозування та планування боротьби зі злочинністю		організованої злочинності	
8.	Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх	2	-----	-----
9.	Кримінологічна характеристика насильницької злочинності	Виносить ся на самостій не вивчення	-----	-----
10.	Кримінологічна характеристика економічної злочинності	2	-----	-----
11.	Кримінологічна характеристика організованої злочинності	2	-----	-----
12.	Кримінологічна характеристика злочинів, що вчиняються з необережності	Виносить ся на самостій не вивчення	-----	-----

Тестові завдання і задачі слід виконувати письмово. Під час розв'язання задач слід вирішити ті проблемні питання, які закладені в умові. Якщо під час вирішення задачі потрібно звернутися до якихось нормативно-правових актів, студент повинен чітко зазначити, який з них було використано, а також, яке із положень він використав і коротко сформулювати зміст відповідного положення.

Для підготовки на кожне практичне заняття слід використовувати спеціальну літературу.

Тема 1. Поняття, предмет та система кримінології. Історія, сучасний стан та перспективи розвитку кримінології.

1. Поняття кримінології. Кримінологія як наука і навчальна дисципліна.
2. Предмет кримінології. Загальна характеристика його складових.
3. Місце кримінології в системі наук.
4. Система кримінології.
5. Завдання кримінології.
6. Методи, що застосовуються у кримінологічному дослідженні.
7. Основні періоди у розвитку кримінологічної думки: класичний, антропологічний та соціологічний.
8. Окремі кримінологічні концепції (концепція Л.А.Ж.Кетле, багатofакторна теорія, теорія Е.Дюркгейма, марксистська теорія злочинності ін.)
9. Сучасний період в історії кримінології та основні напрямки її розвитку.
10. Становлення та історичні етапи становлення кримінологічної науки в Україні.

Тести:

1. Кримінологія - це:

- А) юридична наука, яка вивчає механізм вчинення злочинів;
- Б) прикладна наука, яка вивчає злочинність та її основні характеристики;
- В) теоретична наука, яка вивчає злочинність та її основні характеристики;
- Г) соціально-правова наука, яка вивчає злочинність, а також шляхи і засоби її попередження;
- Д) галузь кримінального права.

2. Який з нижчезазначених елементів належить до предмета вивчення кримінології:

- А) особа злочинця;
- Б) злочин;
- В) правопорушник;

Г) проступок;

Д) способи та методи розкриття злочинів.

3. Який з нижчезазначених елементів належить до предмета вивчення кримінології:

А) злочинність;

Б) злочин;

В) правопорушник;

Г) проступок;

Д) способи та методи розкриття злочинів.

4. Який з нижчезазначених елементів належить до предмета вивчення кримінології:

А) причини злочинності;

Б) злочин;

В) правопорушник;

Г) проступок;

Д) способи та методи розкриття злочинів.

5. Який з нижчезазначених елементів належить до предмета вивчення кримінології:

А) умови злочинності;

Б) злочин;

В) правопорушник;

Г) проступок;

Д) способи та методи розкриття злочинів.

6. Який з нижчезазначених елементів належить до предмета вивчення кримінології:

А) попередження злочинності;

Б) злочин;

В) правопорушник;

Г) проступок;

Д) способи та методи розкриття злочинів.

7. Який з нижчезазначених елементів належить до предмета вивчення кримінології:

- А) прогнозування злочинності;
- Б) злочин;
- В) правопорушник;
- Г) проступок;
- Д) способи та методи розкриття злочинів.

8. Який з нижчезазначених елементів належить до предмета вивчення кримінології:

- А) планування злочинності;
- Б) злочин;
- В) правопорушник;
- Г) проступок;
- Д) способи та методи розкриття злочинів.

9. Який з нижчезазначених елементів належить до предмета вивчення кримінології:

- А) жертва злочину;
- Б) злочин;
- В) правопорушник;
- Г) проступок;
- Д) способи та методи розкриття злочинів.

10. Термін “кримінологія” вперше запровадили для використання такі вчені:

- А) Топінард і Р. Гарофало;
- Б) Ш. Монтеск'є і Ч. Беккарія;
- В) К. Маркс і Ф. Енгельс;
- Г) Епікур і Платон;
- Д) Е. Феррі і Е. Сазерленд.

11. Одним з засновників кримінологічної концепції соціальної фізики був:

- А) Р. Гарофало;
- Б) Л. Кетле;
- В) Ч. Ломброзо;
- Г) Ж.-Ж. Руссо;
- Д) Е. Дюркгейм.

12. Яке з наведених нижче положень не є вірним:

- А) засновником марксистської теорії злочинності не був Г.У.Ф. Гегель;
- Б) перше видання праці «Злочинна людина» датується 1876 р.;
- В) автор теорії диференціальної асоціації Е. Сатерленд був сучасником Ш.-Л. Монтеск'є;
- Г) автором першої праці під назвою «Кримінологія» був Р. Гарофало;
- Д) Ф.М. Аруе та Дж. Говард належали до однієї школи кримінології.

13. Одним з засновників кримінологічної теорії аномії був:

- А) Р. Гарофало;
- Б) Л. Кетле;
- В) Ф. Ліст;
- Г) Ж.-Ж. Руссо;
- Д) Е. Дюркгейм.

14. Яке з наведених нижче тверджень є правильним:

- А) Ч. Беккарія та І. Бентам є представниками позитивістської школи кримінології;
- Б) Г. Тард був засновником теорії соціального зв'язку;
- В) Ж.-Ж. Руссо належав до представників французької класичної школи кримінології;
- Г) автором першої праці під назвою «Кримінологія» був Р. Гарофало;

Д) перше видання праці «Злочинна людина» датується 1976 р.

15. Представником антропологічної концепції причин злочинності є:

- А) А. Кетле;
- Б) Ч. Ломброзо;
- В) Ж.-Ж. Руссо;
- Г) Е. Сазерленд;
- Д) Г. Манхейм.

16. Представником соціологічної концепції причин злочинності є:

- А) А. Кетле;
- Б) Ч. Ломброзо;
- В) П. Джекобс;
- Г) Е. Сазерленд;
- Д) Г. Манхейм.

17. Представником концепції соціальної фізики є:

- А) А. Кетле;
- Б) Ч. Ломброзо;
- В) Ж.-Ж. Руссо;
- Г) Е. Сазерленд;
- Д) Г. Манхейм.

18. Представником теорії аномії є:

- А) Е. Дюркгейм;
- Б) Ч. Ломброзо;
- В) Ж.-Ж. Руссо;
- Г) Е. Сазерленд;
- Д) Г. Манхейм.

19. Представником теорії соціальної дезорганізації є:

- А) А. Кетле;
- Б) Ч. Ломброзо;
- В) Р. Мертон;

Г) Е. Сазерленд;

Д) Г. Манхейм.

20. Представником теорії теорія інтеракції – теорія стигматизації є:

А) А. Кетле;

Б) Ч. Ломброзо;

В) Р. Куїнн;

Г) Е. Сазерленд;

Д) Г. Манхейм.

Завдання:

1. Охарактеризуйте поняття “кримінологічне мислення”. В чому його суть і на чому воно ґрунтується?

2. Платон писав, що злочинність – хвороба суспільства. Що він мав на увазі? Яке Ваше ставлення до цього твердження?

3. Е. Дюркгейм розглядав злочинність як соціальну норму. Що він мав на увазі? Оцініть коректність цього твердження. Чи це означає, що злочинність є невід’ємним суспільним явищем?

4. Сократ писав, що людина вчиняє злочини, оскільки не знає, в чому її благо. Що він мав на увазі? Чи згодні Ви з цим твердженням?

5. Охарактеризуйте, чим відрізняється концепція злочинної людини (злочинця) Ч. Ломброзо від концепції природженого злочинця Е. Феррі. Яка з наведених концепцій, на Вашу думку, є більш повною та аргументованою?

Спеціальна література:

1. Беккария Ч. О преступлениях и наказаниях. М., 1939.

2. Вермеш М. Основные проблемы криминологии. М., 1978.

3. Віденська Е., Дідоренко Е., Розовський Б., Чалий В. Криминологія: традиції і новації // Право України. – 1999. – №6.

4. Джужа О., Кирилюк А. Сучасний погляд на розвиток криминології // Право України. – 2003. – №2.

5. Дюркгейм Э. Самоубийство. СПб., 1998.
6. Закалюк А. Про запровадження в Україні кримінологічної експертизи // Право України. – 1999. - №7.
7. Зелінський А. Перспективи подальшого розвитку кримінології // Право України. – 2001. - №1.
8. Иванов Л., Ильина Л. Пути и судьбы отечественной криминологии. М., 1991.
9. Иншаков С. Зарубежная криминология. М., 1997.
10. Кайзер Г. Криминология. М., 1979.
11. Ломброзо Ч. Преступление. СПб., 1990.
12. Лунеев В. Объективизация криминологических показателей в системе контроля над преступностью // Криминологические и уголовно-правовые идеи борьбы с преступностью. М., 1996.
13. Новиченко А. Методологические основы познания преступности. М., 1991.
14. Ной И. Методологические проблемы советской криминологии. Саратов, 1975.
15. Номоконов В. Парадигмы криминологии // Известия вузов. Правоведение. СПб., 1994. – №3.
16. Осипенко О. Актуальные проблемы криминологии // Вестник Моск. ун-та, Серия 11. Право. – 1990. - №4.
17. Самовичев Е. Анализ преступного поведения в системе методов уголовно-правовой науки // Методологические проблемы уголовно-правового регулирования общественных отношений. М., 1989.
18. Сахаров А. История криминологической науки. Лекция. М., 1994.
19. Филонов В. Актуальные проблемы современной криминологии. Донецк, 1997.
20. Филонов В. Актуальные проблемы современной криминологии. Донецк, 1997.

Тема 2: Злочинність.

1. Поняття злочинності, її ознаки та види.
2. Співвідношення злочинності і злочину.
3. Кількісні і якісні показники (характеристики) злочинності. Їх значення для вивчення злочинності.
4. Поняття латентної злочинності. Види та рівні латентної злочинності.
5. Фактори, що обумовлюють латентну злочинність. Методи дослідження латентної злочинності.
6. Стан та тенденції злочинності в Україні на сучасному етапі.

Тести:

1. Відносно масове, історично мінливе, соціальне і кримінально-правове явище, що являє собою цілісну сукупність (систему) всіх злочинів, вчинених на певній території за відповідний період часу – це _____

2. Злочинність являє собою:

- А) історичне явище;
- Б) соціо-культурне явище;
- В) геологічне явище;
- Г) фізіологічне явище;
- Д) політичне явище.

3. Злочинність являє собою:

- А) географічне явище;
- Б) соціологічне явище;
- В) соціо-культурне явище;
- Г) фізіологічне явище;
- Д) політичне явище.

4. Злочинність являє собою:

- А) географічне явище;
- Б) соціо-культурне явище;

- В) правове явище;
- Г) фізіологічне явище;
- Д) політичне явище.

5. За віком злочинність поділяється на:

- А) неповнолітніх;
- Б) малолітніх;
- В) первинну;
- Г) рецидивну;
- Д) дорослих.

6. До основних якісних показників злочинності належать:

- А) характер злочинності;
- Б) динаміка злочинності;
- В) межа злочинності;
- Г) корисливість злочинності;
- Д) значимість злочинності.

7. До основних якісних показників злочинності належать:

- А) структура злочинності;
- Б) географія злочинності;
- В) межа злочинності;
- Г) корисливість злочинності;
- Д) значимість злочинності.

8. До основних якісних показників злочинності належать:

- А) структура злочинності;
- Б) розвиток злочинності;
- В) межа злочинності;

Г) корисливість злочинності;

Д) характер злочинності.

9. До основних якісних показників злочинності не належать:

А) структура злочинності;

Б) межа злочинності;

В) кримінально-правова караність;

Г) корисливість злочинності;

Д) характер злочинності.

10. До основних якісних показників злочинності належать:

А) структура злочинності;

Б) поширеність злочинності;

В) межа злочинності;

Г) корисливість злочинності;

Д) латентність злочинності.

11. До основних якісних показників злочинності належать:

А) структура злочинності;

Б) рівень злочинності;

В) межа злочинності;

Г) корисливість злочинності;

Д) ціна злочинності.

12. До основних кількісних показників злочинності належать:

А) структура злочинності;

Б) динаміка злочинності;

В) межа злочинності;

Г) рівень злочинності;

Д) характер злочинності.

13. До основних кількісних показників злочинності належать:

А) структура злочинності;

Б) динаміка злочинності;

В) стан злочинності;

Г) корисливість злочинності;

Д) характер злочинності.

14. До основних кількісних показників злочинності належать:

А) структура злочинності;

Б) динаміка злочинності;

В) межа злочинності;

Г) коефіцієнт злочинності;

Д) характер злочинності.

15. До основних кількісних показників злочинності належать:

А) структура злочинності;

Б) об'єм злочинності;

В) межа злочинності;

Г) корисливість злочинності;

Д) характер злочинності.

16. Стан злочинності – це:

А) кількість вчинених злочинів і осіб, що їх вчинили, на певній території за певний час;

Б) відносний кількісний показник, що вираховується з числа злочинів (і

злочинців), вчинених на певній території за певний період, з розрахунку на певну кількість населення, наприклад, на 1000, 10000, 100000 жителів, чи ту його частину, що за законом підлягає кримінальній відповідальності;

В) частка найбільш небезпечних злочинів в структурі злочинності, а також характеристика осіб злочинців;

Г) зміна стану, рівня і структури злочинності за той чи інший період часу (рік, 3 роки, 5 років, 10 років);

Д) частка тих чи інших злочинів (чи злочинців) в загальній сукупності злочинів (злочинців), взятих за 100 %.

17. Рівень злочинності – це:

А) кількість вчинених злочинів і осіб, що їх вчинили, на певній території за певний час;

Б) відносний кількісний показник, що вираховується з числа злочинів (і злочинців), вчинених на певній території за певний період, з розрахунку на певну кількість населення, наприклад, на 1000, 10000, 100000 жителів, чи ту його частину, що за законом підлягає кримінальній відповідальності;

В) частка найбільш небезпечних злочинів в структурі злочинності, а також характеристика осіб злочинців;

Г) зміна стану, рівня і структури злочинності за той чи інший період часу (рік, 3 роки, 5 років, 10 років);

Д) частка тих чи інших злочинів (чи злочинців) в загальній сукупності злочинів (злочинців), взятих за 100 %.

18. Структура злочинності – це:

А) кількість вчинених злочинів і осіб, що їх вчинили, на певній території за певний час;

Б) відносний кількісний показник, що вираховується з числа злочинів (і злочинців), вчинених на певній території за певний період, з розрахунку на

певну кількість населення, наприклад, на 1000, 10000, 100000 жителів, чи ту його частину, що за законом підлягає кримінальній відповідальності;

В) частка найбільш небезпечних злочинів в структурі злочинності, а також характеристика осіб злочинців;

Г) зміна стану, рівня і структури злочинності за той чи інший період часу (рік, 3 роки, 5 років, 10 років);

Д) частка тих чи інших злочинів (чи злочинців) в загальній сукупності злочинів (злочинців), взятих за 100 %.

19. Динаміка злочинності – це:

А) кількість вчинених злочинів і осіб, що їх вчинили, на певній території за певний час;

Б) відносний кількісний показник, що вираховується з числа злочинів (і злочинців), вчинених на певній території за певний період, з розрахунку на певну кількість населення, наприклад, на 1000, 10000, 100000 жителів, чи ту його частину, що за законом підлягає кримінальній відповідальності;

В) частка найбільш небезпечних злочинів в структурі злочинності, а також характеристика осіб злочинців;

Г) зміна стану, рівня і структури злочинності за той чи інший період часу (рік, 3 роки, 5 років, 10 років);

Д) частка тих чи інших злочинів (чи злочинців) в загальній сукупності злочинів (злочинців), взятих за 100 %.

20. Характер злочинності – це:

А) кількість вчинених злочинів і осіб, що їх вчинили, на певній території за певний час;

Б) відносний кількісний показник, що вираховується з числа злочинів (і злочинців), вчинених на певній території за певний період, з розрахунку на певну кількість населення, наприклад, на 1000, 10000, 100000 жителів, чи ту

- його частину, що за законом підлягає кримінальній відповідальності;
- В) частка найбільш небезпечних злочинів в структурі злочинності, а також характеристика осіб злочинців;
- Г) зміна стану, рівня і структури злочинності за той чи інший період часу (рік, 3 роки, 5 років, 10 років);
- Д) частка тих чи інших злочинів (чи злочинців) в загальній сукупності злочинів (злочинців), взятих за 100 %.

21. Скількох видів буває латентна злочинність:

- А) 2;
- Б) 3;
- В) 4;
- Г) 5;
- Д) 6.

22. Латентну злочинність поділяють на такі види:

- А) природна, штучна, погранична;
- Б) природна, погранична, змішана;
- В) прихована, відома, незареєстрована;
- Г) реальна, прихована, змішана;
- Д) визначена, невизначена, невідома.

Завдання:

- 1.** На території однієї з адміністративно-територіальних одиниць у 2008 році було вчинено 300 злочинів. У 2004 році цей показник становив 150 злочинів. Визначіть темп абсолютного росту (зниження) злочинності за цей період.
- 2.** На території однієї з адміністративно-територіальних одиниць проживає 4000 жителів, з них 800 – особи, що досягли 14-річного, 500 – 16-річного, 400 – 18-річного віку. Протягом 2004 року на її території було вчинено 20 злочинів. Визначіть коефіцієнт злочинності на території цієї адміністративно-територіальної одиниці за зазначений період часу з розрахунку на 1000

населення.

3. Визначте, які з властивостей злочинності володіють загальними, а які особливими закономірностями:

- ріст рівня злочинності за період 2000 рік по 2006 рік;
- відносна стабільність хуліганства;
- стійкі зв'язки між характером злочинів і часом та місцем їх вчинення (наведіть приклади);
- значне збільшення корисливих та службових злочинів.

4. Вкажіть прийоми та способи виявлення латентної злочинності стосовно злочинів:

- злочини проти життя та здоров'я людини;
- проти власності;
- у сфері господарської діяльності;
- у сфері обігу наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів.

5. Впорядкуйте наведений перелік злочинів (по низхідній) – від можливо високого рівня латентності до нижчого:

- погроза вбивством;
- хуліганство;
- грабіж;
- умисне вбивство;
- необережне заподіяння тяжких тілесних ушкоджень;
- кримінальний аборт;
- квартирна крадіжка;
- вимагання;
- схиляння до вживання наркотиків;

- згвалтування.

Які соціально - правові і психологічні фактори сприяють підвищенню рівня латентності злочинності? Назвіть їх і обґрунтуйте свою позицію.

Спеціальна література:

1. Акутаев Р. К вопросу о методах измерения латентной преступности // Государство и право. – 1998. – №7.
2. Акутаев Р. Латентная преступность: актуальность проблемы и понятия // Государство и право. – 1997. – №12.
3. Бабаев М. О пределах статистического анализа динамики преступности // Государство и право. – 2001. – №9.
4. Буторин Л. Регистрация и учет преступлений // Законность. – 2001. – №8.
5. Волков М. Что нам показывает статистика преступности // Вестник статистики. – 1991. – №3.
6. Голина В. Преступность: понятие и реальность // Проблемы законности. Харьков, 1997. – Вип. 32.
7. Демидов В. Криминогенная обстановка в Татарстане и ее тенденции // Государство и право. – 1998. – №6.
8. Карпец И. Преступность: иллюзии и реальность. М., 1992.
9. Кузьменко Б. Криминологическая сердцевина украинских реформ // Політична думка. – 1997. – №3.
10. Ларин А. Преступность и раскрываемость преступлений // Государство и право. – 1999. – №4.
11. Литвак О. Злочинність, її причини та профілактика. К., 1997.
12. Лунеев В. Объективизация криминологических показателей в системе контроля над преступностью // Криминологические и уголовно правовые идеи борьбы с преступностью. М., 1996.
13. Лунеев В. Тенденции преступности: мировые, региональные, российские // Государство и право. – 1993. – №4.
14. Омигов В. Закономерности развития преступности в Российской Федерации на рубеже веков // Государство и право. – 2000. – №6.

15. Поклад В. Методологія і методика вивчення латентної злочинності. – Луганськ, 2007.
16. Попович В. Теоретико-методологічний рівень розробки проблеми латентності злочинів // Право України. – 1999. – №11.
17. Шестаков Д. Понятіе преступности в российской и германской критической криминологии // Известия вузов. Правоведение. СПб., 1997.

Тема 3: Особа злочинця. Віктимологія.

1. Поняття особи злочинця та її ознаки.
2. Кримінологічна характеристика особи злочинця.
3. Класифікація злочинців.
4. Індивідуальна злочинна поведінка. Детермінанти та механізм індивідуальної злочинної поведінки.
5. Співвідношення соціального та біологічного в особі злочинця.
6. Особа потерпілого. Поняття кримінальної віктимології. Класифікація жертв злочину.

Тести:

1. Яке з наведених нижче визначень окреслює поняття “Особа злочинця”:

- А) це форма поведінки людей, що порушує нормальне функціонування суспільного організму;
- Б) це відносно масове, історично мінливе, соціальне і кримінально-правове явище, що являє собою цілісну сукупність (систему) всіх злочинів, вчинених на певній території за відповідний період часу;
- В) це значиме з точки зору кримінології впорядковане співвідношення якостей, що характеризують порушника кримінально-правової заборони;
- Г) це сукупність всіх злочинів, вчинених на певній території за відповідний період часу
- Д) це особа людини, що винно вчинила суспільно небезпечне діяння, заборонене законом під загрозою кримінальної відповідальності;

2. За статтю злочинці поділяються на:

- А) чоловіків, жінок;
- Б) ті, що вчинили злочини вперше та ті, що вчинили злочини повторно;
- В) мешканці села, мешканці міста;
- Г) насильницьких злочинців, корисливих злочинців, корисливо-насильницьких злочинців;
- Д) хулігани, вбивці, насильники та ін.

3. За інтенсивністю та характером злочинної діяльності злочинці поділяються на:

- А) чоловіків, жінок;
- Б) ті, що вчинили злочини вперше та ті, що вчинили злочини повторно;
- В) мешканці села, мешканці міста;
- Г) насильницьких злочинців, корисливих злочинців, корисливо-насильницьких злочинців;
- Д) хулігани, вбивці, насильники та ін.

4. За ознаками місця проживання злочинці поділяються на:

- А) чоловіків, жінок;
- Б) ті, що вчинили злочини вперше та ті, що вчинили злочини повторно;
- В) мешканці села, мешканці міста;
- Г) насильницьких злочинців, корисливих злочинців, корисливо-насильницьких злочинців;
- Д) хулігани, вбивці, насильники та ін.

5. За мотивацією злочинці поділяються на:

- А) чоловіків, жінок;
- Б) ті, що вчинили злочини вперше та ті, що вчинили злочини повторно;
- В) мешканці села, мешканці міста;
- Г) насильницьких злочинців, корисливих злочинців, корисливо-насильницьких злочинців;
- Д) випадкові, ситуаційні, злісні, особливо злісні.

6. За глибиною і стійкістю антисоціальності особи злочинці поділяються

на:

- А) чоловіків, жінок;
- Б) ті, що вчинили злочини вперше та ті, що вчинили злочини повторно;
- В) мешканці села, мешканці міста;
- Г) насильницьких злочинців, корисливих злочинців, корисливо-насильницьких злочинців;
- Д) випадкові, ситуаційні, злісні, особливо злісні.

7. До структури особи злочинця входять наступні групи характеристик:

- А) соціальні, правові, демографічні;
- Б) соціально-психологічні, психофізичні, соціально-демографічні;
- В) теоретичні, практичні, змішані;
- Г) загальні, спеціальні, особисті;
- Д) чоловічі, жіночі.

8. До соціально-психологічних характеристик особи злочинця входять:

- А) переконання, знання, погляди, інтереси, вміння, звички;
- Б) тип темпераменту, здібності, особливості мислення;
- В) стать, вік, освіта, соціальне становище, сімейне становище;
- Г) розмір прибутків, відсутність судимості, широта поглядів;
- Д) зайнятість суспільно-корисною працею, наявність постійного джерела прибутків.

9. До психофізичних характеристик особи злочинця входять:

- А) переконання, знання, погляди, інтереси, вміння, звички;
- Б) тип темпераменту, здібності, особливості мислення;
- В) стать, вік, освіта, соціальне становище, сімейне становище;
- Г) розмір прибутків, відсутність судимості, широта поглядів;
- Д) зайнятість суспільно-корисною працею, наявність постійного джерела прибутків.

10. До соціально-демографічних характеристик особи злочинця входять:

- А) переконання, знання, погляди, інтереси, вміння, звички;
- Б) тип темпераменту, здібності, особливості мислення;

- В) стать, вік, освіта, соціальне становище, сімейне становище;
- Г) розмір прибутків, відсутність судимості, широта поглядів;
- Д) зайнятість суспільно-корисною працею, наявність постійного джерела прибутків.

11. Віктимність – це:

- А) така соціально-психологічна сукупність рис особи, яка обумовлює високу вірогідність стати об'єктом злочинного посягання;
- Б) процес перетворення особи або групи осіб на реальну жертву, а також результат такого процесу; віктимізувати означає перетворити когось на жертву злочину;
- В) життєва обстановка, що складається у зв'язку з якостями особи чи поведінкою потенційної жертви, коли виникає реальна можливість заподіяти їй шкоду;
- Г) галузь (напрямок) кримінології, яка вивчає кількісну і якісну характеристики жертв злочинів, закономірності їх взаємовідносин зі злочинцями для вдосконалення форм і методів попередження злочинності;
- Д) сукупність державних і громадських заходів, спрямованих на попередження злочинності шляхом зниження у населення в цілому чи окремих громадян ризику стати жертвою злочинних посягань.

12. Віктимна ситуація – це:

- А) така соціально-психологічна сукупність рис особи, яка обумовлює високу вірогідність стати об'єктом злочинного посягання;
- Б) процес перетворення особи або групи осіб на реальну жертву, а також результат такого процесу; віктимізувати означає перетворити когось на жертву злочину;
- В) життєва обстановка, що складається у зв'язку з якостями особи чи поведінкою потенційної жертви, коли виникає реальна можливість заподіяти їй шкоду;

Г) галузь (напрямок) кримінології, яка вивчає кількісну і якісну характеристики жертв злочинів, закономірності їх взаємовідносин зі злочинцями для вдосконалення форм і методів попередження злочинності;

Д) сукупність державних і громадських заходів, спрямованих на попередження злочинності шляхом зниження у населення в цілому чи окремих громадян ризику стати жертвою злочинних посягань.

13. Віктимна профілактика – це:

А) така соціально-психологічна сукупність рис особи, яка обумовлює високу вірогідність стати об'єктом злочинного посягання;

Б) процес перетворення особи або групи осіб на реальну жертву, а також результат такого процесу;

В) життєва обстановка, що складається у зв'язку з якостями особи чи поведінкою потенційної жертви, коли виникає реальна можливість заподіяти їй шкоду;

Г) галузь (напрямок) кримінології, яка вивчає кількісну і якісну характеристики жертв злочинів, закономірності їх взаємовідносин зі злочинцями для вдосконалення форм і методів попередження злочинності;

Д) сукупність державних і громадських заходів, спрямованих на попередження злочинності шляхом зниження у населення в цілому чи окремих громадян ризику стати жертвою злочинних посягань.

14. Віктимізація – це:

А) така соціально-психологічна сукупність рис особи, яка обумовлює високу вірогідність стати об'єктом злочинного посягання;

Б) процес перетворення особи або групи осіб на реальну жертву, а також результат такого процесу;

В) життєва обстановка, що складається у зв'язку з якостями особи чи поведінкою потенційної жертви, коли виникає реальна можливість заподіяти їй

шкоду;

Г) галузь (напрямок) кримінології, яка вивчає кількісну і якісну характеристики жертв злочинів, закономірності їх взаємовідносин зі злочинцями для вдосконалення форм і методів попередження злочинності;

Д) сукупність державних і громадських заходів, спрямованих на попередження злочинності шляхом зниження у населення в цілому чи окремих громадян ризику стати жертвою злочинних посягань.

15. До основних рівнів віктимності належить:

А) умовний;

Б) якісний;

В) високий;

Г) абстрактний;

Д) оцінка прогнозу.

16. До основних рівнів віктимності належить:

А) умовний;

Б) якісний;

В) середній;

Г) абстрактний;

Д) оцінка прогнозу.

17. До основних рівнів віктимності належить:

А) умовний;

Б) якісний;

В) низький;

Г) абстрактний;

Д) оцінка прогнозу.

18. До якого типу злочинців відноситься особа, яка вперше вчинила злочин при збігові драматичних особистих обставин:

А) випадковий злочинець;

Б) ситуаційний;

В) нестійкий;

Г) злісний;

Д) особливо небезпечний.

19. До якого типу злочинців відноситься особа, яка забезпечує собі засоби для існування кишеньковими крадіжками:

А) випадковий злочинець;

Б) ситуаційний;

В) нестійкий;

Г) злісний;

Д) особливо небезпечний.

20. До якого типу злочинців відноситься особа, яка вчинила крадіжку речей в квартирі, випадково знайшовши під килимком ключ від дверей:

А) випадковий злочинець;

Б) ситуаційний;

В) нестійкий;

Г) злісний;

Д) особливо небезпечний.

Завдання:

1. Аналізуючи наведені приклади, визначте, чи всі ознаки, що характеризують особу злочинця, знайшли в них відображення:

ПРИКЛАД 1. Т. – мати трьох малолітніх дітей, працювала в ательє пошиття верхнього одягу для жінок. Після примірки замовниці, Т. побачила, як та вийшла з приміркової кабіни, залишивши сумку. Скориставшись її відсутністю, Т. викрала із сумки 3000 грн.

Т., 43 роки, освіта середньо-спеціальна, раніше не судима. За місцем роботи характеризується позитивно, користується в колективі повагою. Факт крадіжки грошей пояснила тяжким матеріальним становищем, тим, що виховує одна дітей і вимушена допомагати своїй старій матері.

ПРИКЛАД 2. Раніше судимий за шахрайство К. працював комерційним директором приватної автотранспортної організації. Він систематично отримував хабарі від водіїв за найбільш вигідні рейси. За допомогою бухгалтера, постійно не доплачував водіям заробітну плату, обертаючи різницю на свою користь.

Прибувшому за скаргою одного із звільнених водіїв податківцю дав хабара.

ПРИКЛАД 3. Студент коледжу Ф. вирішив розбагатіти шляхом вимагання. Вислідивши, коли шестилітній С.- онук сусідки вийшов один погуляти, він затягнув хлопчика в лісосмугу, прив'язав його там до дерева, а під двері сусідки підсунув листа з вимогою принести у вказаний час 1000 грн. за звільнення її онука. В момент передачі грошей Ф. був затриманий.

Ф. виховувався в неповній сім'ї: батько залишив сім'ю, коли йому було 2 роки. За характером Ф. був спокійний, безконфліктний. Друзів не мав, особливого інтересу до навчання не проявляв.

2. В чому відмінність особи злочинця від законослухняної особи і особи, яка вчинила не кримінальне правопорушення?

3. Які основні критерії класифікації злочинців ви знаєте? Обґрунтуйте необхідність класифікації злочинців за характером і ступенем їх суспільної небезпеки.

4. Яке значення має кримінологічна характеристика особи злочинця:

- для кримінального законодавства;
- в процесі виконання покарання і звільнення від нього;
- для профілактики злочинів:
 - криміногенного суб'єкта;
 - особи, яка вже відбула покарання.

Спеціальна література:

1. Антонян Ю. Изучение личности преступника. М., 1989.

2. Антонян Ю., Бородин С. Преступное поведение и психические аномалии. М., 1998.
3. Веселуха В. Виникнення, розвиток та сучасні проблеми кримінальної віктимології // Право України. – 1999. – №6.
4. Власов А. Возмещение вреда жертвам преступлений // Законность. – 2000. – №2.
5. Гель А., Клименко Н. Деякі аспекти дослідження особи засудженого до позбавлення волі // Право України. – 2001. – №7.
6. Гурджі Ю. Проблеми правового становища жертви злочину у кримінальному судочинстві // Вісник Верховного суду України. – 1999. – №4.
7. Иванов Н. Свобода воли в преступном поведении // Законность. – 1993. – №10.
8. Иванов Н. Уголовная ответственность лиц с аномалиями психики // Государство и право. – 1997. – № 3.
9. Колб О. Про деякі правові та соціальні аспекти ресоціалізації осіб, звільнених з місць позбавлення волі // Право України. – 2001. – №8.
10. Личность преступника / Ред. кол. В. Кудрявцев, Г. Миньковский, А. Сахаров. М., 1975.
11. Минская В. Уголовно-правовой и нравственно-психологический аспекты виктимологии // Советское государство и право. – 1985. – №7.
12. Мойсеева О. Віктимність неповнолітніх як психолого-правова проблема // Право України. – 2000. – №7.
13. Опыт криминологического изучения личности преступника: / Под ред. А. Долговой. М., 1981.
14. Осипкин В. В защиту прав потерпевшего // Законность. – 2000. – №2.
15. Остроумов С., Франк Л. О виктимологии и виктимности // Советское государство и право. – 1976. – №4.
16. Полубинский В. Практические аспекты криминальной виктимологии. М., 1982.

- 17.Ривман Д. Криминальная виктимология. СПб., 2002.
- 18.Ривман Д., Устинов В. Виктимология. СПб., 2000.
- 19.Романов В. Основы криминальной виктимологии. Мн., 1980.
- 20.Свирин Ю. Биологический (генетический) фактор как одно из условий преступного поведения // Российская юстиция. - 1996. – № 12.
- 21.Строков І. Захист прав потерпілих від злочинів // Право України. – 1998. – №6.
- 22.Туляков В. Виктимология: социальные и криминологические проблемы. Одесса, 2000.
- 23.Чучаев А. Личность преступника и вопросы наказания. М., 1990.

**Тема 4: Причини та умови злочинності. Попередження злочинності.
Прогнозування та планування боротьби зі злочинністю.**

1. Поняття причин та умов злочинності.
2. Класифікація причин і умов злочинності.
3. Причини та умови злочинності в Україні.
4. Поняття попередження злочинності та її значення. Співвідношення з іншими термінами.
5. Система попередження злочинності. Характеристика її складових. Класифікація заходів попередження злочинності.
6. Поняття, види та значення криминологічного прогнозування. Методи прогнозування злочинності: екстраполявання (екстраполяція), експертна оцінка, моделювання.
7. Поняття та види криминологічного планування боротьби зі злочинністю.

Тести:

1. Причини злочинності – це:

А) це значиме з точки зору криминології впорядковане співвідношення якостей, що характеризують порушника кримінально-правової заборони;

- Б) ті соціально-психологічні та економічні явища, які безпосередньо породжують, утворюють злочинність і злочини як свій закономірний наслідок;
- В) життєва обстановка, що складається у зв'язку з якостями особи чи поведінкою потенційної жертви, коли виникає реальна можливість заподіяти їй шкоду;
- Г) система негативних для відповідної суспільно-економічної формації і даної держави соціальних явищ, детермінуючих злочинність як свій наслідок;
- Д) це такі соціально-психологічні та економічні явища, які самі не породжують злочинність і злочини, а сприяють, полегшують, інтенсифікують формування і дію причини.

2. Умови злочинності – це:

- А) це значиме з точки зору кримінології впорядковане співвідношення якостей, що характеризують порушника кримінально-правової заборони;
- Б) життєва обстановка, що складається у зв'язку з якостями особи чи поведінкою потенційної жертви, коли виникає реальна можливість заподіяти їй шкоду;
- В) це такі соціально-психологічні та економічні явища, які самі не породжують злочинність і злочини, а сприяють, полегшують, інтенсифікують формування і дію причини;
- Г) система негативних для відповідної суспільно-економічної формації і даної держави соціальних явищ, детермінуючих злочинність як свій наслідок;
- Д) ті соціально-психологічні та економічні явища, які безпосередньо породжують, утворюють злочинність і злочини як свій закономірний наслідок.

3. За масштабом дії причини та умови злочинності поділяють на:

- А) причини та умови всієї злочинності, причини та умови різних груп злочинів, причини та умови конкретного злочину;
- Б) причини злочинності, умови злочинності, інші криміногенні фактори;

В) соціальні причини та умови злочинності, біологічні (психологічні) причини та умови злочинності;

Г) об'єктивні причини та умови злочинності, суб'єктивні причини та умови злочинності;

Д) причини та умови злочинності в масштабах держави, причини та умови злочинності в різних регіонах, причини та умови злочинності в конкретному населеному пункті.

4. За механізмом дії причини та умови злочинності поділяють на:

А) причини та умови всієї злочинності, причини та умови різних груп злочинів, причини та умови конкретного злочину;

Б) причини злочинності, умови злочинності, інші криміногенні фактори;

В) соціальні причини та умови злочинності, біологічні (психологічні) причини та умови злочинності;

Г) об'єктивні причини та умови злочинності, суб'єктивні причини та умови злочинності;

Д) причини та умови злочинності в масштабах держави, причини та умови злочинності в різних регіонах, причини та умови злочинності в конкретному населеному пункті.

5. За природою виникнення причини та умови злочинності поділяють на:

А) причини та умови всієї злочинності, причини та умови різних груп злочинів, причини та умови конкретного злочину;

Б) причини злочинності, умови злочинності, інші криміногенні фактори;

В) соціальні причини та умови злочинності, біологічні (психологічні) причини та умови злочинності;

Г) об'єктивні причини та умови злочинності, суб'єктивні причини та умови злочинності;

Д) причини та умови злочинності в масштабах держави, причини та умови злочинності в різних регіонах, причини та умови злочинності в конкретному населеному пункті.

6. Профілактика (попередження) злочинності – це:

А) заходи, спрямовані саме на усунення, ослаблення, нейтралізацію криміногенних чинників, виправлення осіб, що можуть здійснити або вже здійснили злочини;

Б) Особливий вид соціального управління який покликаний забезпечити безпеку право охоронюваних цінностей і полягає у розробці та здійсненні спеціальних заходів щодо виявлення й усунення детермінант злочинності, а також у здійсненні запобіжного впливу на осіб, схильних до протиправної поведінки;

В) сукупність державних органів, громадських організацій та громадян, які цілеспрямовано здійснюють на різних рівнях і у різних масштабах управління й планування попереджувальної діяльності, виконання профілактичних заходів та мають у зв'язку з цим певні права та обов'язки і несуть відповідальність за досягнення поставленої мети;

Г) процес наукового передбачення змін тенденцій, кількісних і якісних характеристик злочинності, її детермінант, особи злочинця, діяльності з попередження злочинів у майбутньому, а також перспектив розвитку самої кримінологічної науки;

Д) встановлення всіх параметрів злочинності в перспективі, виявлення на цій основі небажаних тенденцій та пошук засобів їх зміни у позитивному напрямі.

7. Кримінологічне прогнозування – це:

А) особливий вид соціального управління, який покликаний забезпечити безпеку правоохоронюваних цінностей і полягає у розробці та здійсненні спеціальних заходів щодо виявлення й усунення детермінант злочинності, а також справлянні запобіжного впливу на осіб, схильних до протиправної

поведінки;

Б) заходи, спрямовані саме на усунення, ослаблення, нейтралізацію криміногенних чинників, виправлення осіб, що можуть здійснити або вже здійснили злочини;

В) сукупність державних органів, громадських організацій та громадян, які цілеспрямовано здійснюють на різних рівнях і у різних масштабах управління й планування попереджувальної діяльності, виконання профілактичних заходів та мають у зв'язку з цим певні права та обов'язки і несуть відповідальність за досягнення поставленої мети;

Г) встановлення всіх параметрів злочинності в перспективі, виявлення на цій основі небажаних тенденцій та пошук засобів їх зміни у позитивному напрямі;

Д) процес наукового передбачення змін тенденцій, кількісних і якісних характеристик злочинності, її детермінант, особи злочинця, діяльності з попередження злочинів у майбутньому, а також перспектив розвитку самої кримінологічної науки.

8. Кримінологічне планування – це:

А) особливий вид соціального управління, який покликаний забезпечити безпеку правоохоронюваних цінностей і полягає у розробці та здійсненні спеціальних заходів щодо виявлення й усунення детермінант злочинності, а також справлянні запобіжного впливу на осіб, схильних до протиправної поведінки;

Б) заходи, спрямовані саме на усунення, ослаблення, нейтралізацію криміногенних чинників, виправлення осіб, що можуть здійснити або вже здійснили злочини;

В) сукупність державних органів, громадських організацій та громадян, які цілеспрямовано здійснюють на різних рівнях і у різних масштабах управління й планування попереджувальної діяльності, виконання профілактичних заходів та мають у зв'язку з цим певні права та обов'язки і несуть відповідальність за

досягнення поставленої мети;

Г) встановлення всіх параметрів злочинності в перспективі, виявлення на цій основі небажаних тенденцій та пошук засобів їх зміни у позитивному напрямі;

Д) Діяльність, яка являє собою розробку цілей і завдань боротьби зі злочинністю, напрямків, шляхів і засобів вирішення цих завдань, їх нормативного, інформаційного, організаційного, методичного, ресурсного забезпечення на певний період часу.

9. За об'ємом і спрямованістю застосування запобіжних засобів, кримінологічну профілактику поділяють на:

А) правову;

Б) особливу;

В) загальну;

Г) індивідуальну;

Д) соціальну.

10. До основних методів кримінологічного прогнозування належать:

А) експертна оцінка;

Б) прогнозування;

В) планування;

Г) збір даних;

Д) оцінка прогнозу.

11. До основних методів кримінологічного прогнозування належать:

А) прогнозування;

Б) екстраполяція;

В) планування;

Г) збір даних;

Д) оцінка прогнозу.

12. До основних методів кримінологічного прогнозування належать:

А) прогнозування;

- Б) моделювання;
- В) планування;
- Г) збір даних;
- Д) оцінка прогнозу.

13. На який строк розробляються поточні плани заходів протидії злочинності:

- А) до 1 року;
- Б) від 1 до 2 років;
- В) від 3 до 5 років;
- Г) від 4 до 5 років;
- Д) понад 5 років.

14. На який строк розробляються короткострокові плани заходів протидії злочинності:

- А) до 1 року;
- Б) від 1 до 2 років;
- В) від 3 до 5 років;
- Г) від 4 до 5 років;
- Д) понад 5 років.

15. На який строк розробляються середньострокові плани заходів протидії злочинності:

- А) до 1 року;
- Б) від 1 до 2 років;
- В) від 3 до 5 років;
- Г) від 4 до 5 років;
- Д) понад 5 років.

16. На який строк розробляються довгострокові плани заходів протидії злочинності:

- А) до 1 року;
- Б) від 1 до 2 років;
- В) від 3 до 5 років;

Г) від 4 до 5 років;

Д) понад 5 років.

17. Види кримінологічного планування за строками

А) короткострокове та середньострокове

Б) короткострокове та довгострокове

В) короткострокове, середньострокове та довгострокове

18. Види кримінологічного прогнозування за строками

А) короткострокове та середньострокове

Б) короткострокове та довгострокове

В) короткострокове, середньострокове та довгострокове

19. Види кримінологічного планування за масштабом

А) регіональне та місцеве

Б) регіональне та на окремому об'єкті

В) регіональне, місцеве та на окремому об'єкті

20. Види кримінологічного планування за складом учасників

А) комплексне та територіальне

Б) міжвідомче та відомче

В) територіальне, комплексне, міжвідомче та відомче

Завдання:

1. Які твердження видаються вам найбільш правильними і чому?

а) причини і умови злочинності обумовлені економічними факторами;

б) причинами злочинності є негативні впливи мікросередовища на особу: сім'ї, школи, оточення та індивідуальні особливості особи;

в) в суспільстві відсутні соціальні причини злочинності;

г) дефекти суспільної свідомості впливають на злочинність.

2. Проведіть анкетування серед студентів групи, поставивши таке питання:

що утримує вас від вчинення кримінально-караних діянь:

- страх бути покараним;
- сором перед близькими, рідними і друзями;
- совість;
- віра у справедливість закону;
- інше.

3. Спробуйте узагальнити інформацію ЗМІ про “резонансні” вбивства у м. Львові за останні 2 роки і визначте причини і умови цих злочинів.

4. Назвіть причини і умови злочину, проаналізувавши наведені дані з кримінальних справ:

ПРИКЛАД 1. Т. зрадила свого чоловіка, з яким прожила разом 8 років і пішла до К. Чоловік Т. тяжко переживав розрив зі своєю дружиною і просив її повернутися. Т. заявника своєму колишньому чоловіку, що вона вагітна від К. і повертатись не збирається. Розгніваний такою заявою, чоловік ножем наніс Т. декілька ударів в груди, від яких вона померла на місці події. Судово-медична експертиза встановила, що потерпіла не була вагітною.

Додаткові дані: чоловік Т. – 1960 р. народження, має середньо – спеціальну освіту, працював охоронцем в приватній фірмі, за характером – інтраверт.

ПРИКЛАД 2. Засуджений за розбій Б. неодноразово звертався до лікаря ВТК з проханням видати йому ліки, які містять наркотичні речовини, і кожного разу отримував відмову. Вирішивши за це помститися, Бурундук підстеріг лікаря біля медпункту і наніс йому декілька ударів кулаком в обличчя, спричинивши легкі тілесні ушкодження.

Спеціальна література:

1. Аванесов Г. Криминология и социальная профилактика. М., 1980.
2. Аванесов Г. Основы криминологического прогнозирования. Учебное

пособие. М., 1970.

3. Антонян Ю. Причины преступного поведения. М., 1992.
4. Всеволодов В. Проблемы профілактики злочинності в законодавстві України // Нова політика. – 1998. – №2.
5. Голіна В. Запобігання злочинності в Україні. – Х., 2007.
6. Голоднюк М., Зубкова В. Предупреждение преступности. М., 1990.
7. Дремин В. Совершенные стратегии предупреждения преступности // Актуальные проблемы государства и права: Сб. науч. тр. Одесса. – 1994. – Вып. 1,
8. Зелинский А. Осознаваемое и неосознаваемое в преступном поведении. Харьков, 1986.
9. Иншаков С. Преступность и меры социального реагирования. М., 1995.
10. Костицкий М. Злочин можна попередити. К., 1989.
11. Кудрявцев В. Причинность в криминологии. М., 1968.
12. Кузнецова Н. Проблемы криминологической детерминации. М., 1984.
13. Литвак О. Злочинність, її причини та профілактика. К., 1997.
14. Литвак О. Про профілактику злочинності // Право України. – 1987. – №11.
15. Лунев В. Мотивация преступного поведения. М., 1991.
16. Медицький І. Вплив соціальних факторів на злочинність в умовах становлення незалежної Української держави. – Івано-Франківськ, 2007.
17. Міллер А. Що таке причини та умови злочинів? // Право України. – 2001. – №5.
18. Номоконов В. Преступное поведение, детерминизм и ответственность. Владивосток, 1989.
19. Питання боротьби зі злочинністю: Збірник наукових праць. Випуск 14 / Ред. кол.: Ю. Баулін та ін.. – Х., 2007.
20. Шакун В. Нинішні проблеми боротьби із злочинністю і урбанізація // Право України. – 1997. – №7.
21. Шеин Е. О причинах преступности. М., 1967.

Тема 5: Кримінологічна характеристика злочинності неповнолітніх

1. Злочинність неповнолітніх: поняття, особливості та місце в системі злочинності.
2. Тенденції розвитку злочинності неповнолітніх протягом останніх років.
3. Кількісні та якісні показники злочинності неповнолітніх.
4. Кримінологічна характеристика особи неповнолітнього злочинця.
5. Причини і умови злочинності неповнолітніх в Україні.
6. Основні напрямки попередження злочинності неповнолітніх.

Тести:

1. Злочинність неповнолітніх - це:

- А) сукупність злочинів, що вчиняють особи у віці від 14 до 18 років;
- Б) сукупність злочинів, що вчиняють особи у віці від 11 до 15 років;
- В) сукупність злочинів, що вчиняють особи у віці від 12 до 16 років;
- Г) сукупність злочинів, що вчиняють особи у віці від 16 до 18 років;
- Д) сукупність злочинів, що вчиняють особи у віці від 16 до 20 років.

2. До груп неповнолітніх злочинців належить:

- А) малолітня;
- Б) дитяча;
- В) доросла;
- Г) первинна;
- Д) значуща.

3. До груп неповнолітніх злочинців належить:

- А) підліткова;
- Б) дитяча;
- В) доросла;
- Г) первинна;
- Д) значуща.

4. До груп неповнолітніх злочинців належить:

- А) молодіжна;

- Б) дитяча;
- В) доросла;
- Г) первинна;
- Д) значуща.

5. У структурі злочинності неповнолітніх переважають:

- А) крадіжки;
- Б) розбої;
- В) хуліганство;
- Г) згвалтування;
- Д) вбивства.

6. До основних типів неповнолітніх злочинців належать:

- А) випадкові;
- Б) дитячі;
- В) дорослі;
- Г) первинні;
- Д) значущі.

7. До основних типів неповнолітніх злочинців належать:

- А) ситуативні;
- Б) дитячі;
- В) дорослі;
- Г) первинні;
- Д) значущі.

8. До основних типів неповнолітніх злочинців належать:

- А) злісні;
- Б) дитячі;
- В) дорослі;
- Г) первинні;
- Д) значущі.

9. До основних типів неповнолітніх злочинців належать:

- А) особливо злісні;

- Б) дитячі;
- В) дорослі;
- Г) первинні;
- Д) значущі.

10. Чинник, який суттєво впливає на злочинність неповнолітніх:

- А) недоліки сімейного виховання;
- Б) спілкування у неформальних групах;
- В) участь у спортивних секціях;
- Г) бажання самовдосконалитись;
- Д) позитивний вплив вчителів.

11. Чинник, який суттєво впливає на злочинність неповнолітніх:

- А) недоліки шкільного виховання;
- Б) спілкування у неформальних групах;
- В) участь у спортивних секціях;
- Г) бажання самовдосконалитись;
- Д) позитивний вплив вчителів.

12. Чинник, який суттєво впливає на злочинність неповнолітніх:

- А) незайнятість суспільнокорисною працею;
- Б) спілкування у неформальних групах;
- В) участь у спортивних секціях;
- Г) бажання самовдосконалитись;
- Д) позитивний вплив вчителів.

13. Чинник, який суттєво впливає на злочинність неповнолітніх:

- А) негативний вплив мікросередовища;
- Б) спілкування у неформальних групах;
- В) участь у спортивних секціях;
- Г) бажання самовдосконалитись;
- Д) позитивний вплив вчителів.

14. Чинник, який суттєво впливає на злочинність неповнолітніх:

- А) недоліки в роботі правоохоронних органів;

- Б) спілкування у неформальних групах;
- В) участь у спортивних секціях;
- Г) бажання самовдосконалитись;
- Д) позитивний вплив вчителів.

15. Підліток вчиняв крадіжки, будучи членом злочинної групи, яку очолював злодій-рецидивіст. Він хотів бути подібним на цього професійного злочинця. До якого типу відноситься мотивація цього злочину?

- А) ті, що вчинили злочини через розвагу;
- Б) ті, що вчинили злочини під впливом ровесників;
- В) ті, що вчинили злочини під впливом дорослих;
- Г) ті, що вчинили злочини через потребу;
- Д) ті, що вчинили злочини при захисті від посягань дорослих.

16. Дівчинка вбила співжителя матері, який пробував її зґвалтувати. До якого типу відноситься мотивація цього злочину?

- А) ті, що вчинили злочини через розвагу;
- Б) ті, що вчинили злочини під впливом ровесників;
- В) ті, що вчинили злочини під впливом дорослих;
- Г) ті, що вчинили злочини через потребу;
- Д) ті, що вчинили злочини при захисті від посягань дорослих.

Завдання:

1. Ознайомтесь з Мінімальними стандартними правилами Організації Об'єднаних Націй, які стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх (Пекінські правила) 1985 р. та з Мінімальними стандартними правилами Організації Об'єднаних Націй стосовно захисту неповнолітніх, позбавлених волі 1990 р. Відшукайте правила, які використовуються та не використовуються в національному законодавстві України.
2. Назвіть десять найбільш поширених злочинів серед неповнолітніх. Які соціальні детермінанти злочинності мають криміногенне значення для окремих груп неповнолітніх?

3. Злочини вчинюються, як правило, з таких мотивів як корисливість, хуліганські спонукання, помсти, солідарності з іншими, ревнощі, самоствердження, жорстокості, егоїзму, соціальної безвідповідальності, бажання показати свою силу, спритність, наслідування іншим людям, виділитись серед інших і т.д. Які з перерахованих мотивів притаманні 14 – 15 річним? 16 - 17 річним? 18 – 24 річним? Обґрунтуйте свою відповідь.

4. Серед суб'єктів, що здійснюють заходи по запобіганню злочинів прийнято виділяти такі:

- Органи, для яких боротьба зі злочинами і правопорушеннями серед неповнолітніх є основною функцією діяльності;
- Органи, які вирішують профілактичні завдання в процесі здійснення більш широкої в цілому діяльності у подоланні злочинності;
- Органи, які виконують профілактичні функції поряд з основною профілактичною діяльністю.

Назвіть органи, які входять в кожен із названих груп та обґрунтуйте свій вибір.

5. В кримінології виділяють три рівня попередження злочинності неповнолітніх: 1) ранню профілактику; 2) усунення обставин, які потягли вчинення конкретних злочинів неповнолітніми; 3) попередження рецидивних проявів у поведінці неповнолітніх. Яка мета кожного із цих рівнів?

Спеціальна література:

1. Базаров Р. Преступления несовершеннолетних: криминальное насилие, меры противодействия. Екатеринбург, 1995.
2. Брустен М. Причины молодежной преступности // Социологические очерки. – 1991. – Вып. 1.
3. Бугера О. Проблеми використання засобів масової інформації для запобігання злочинності неповнолітніх // Право України. – 2007. – №4.
4. Веселуха В. Соціальний і правовий статус неповнолітніх і його вплив на віктимну поведінку // Право України. – 1999. – №7.
5. Волкова И., Величко О. Профилактика безнадзорности и правонарушении

- несовершеннолетних // Законность. – 2000. – №7.
6. Герасименко Л. Особливості детермінації злочинної поведінки неповнолітніх // Науковий вісник Київського національного університету внутрішніх справ. – 2006. - №2.
 7. Долгова А. Социально-психологические аспекты преступности несовершеннолетних. М., 1981.
 8. Камаев Ш. Надежно ли уголовный закон защищает несовершеннолетних? // Законность. - 2001. – №1.
 9. Лелеков В. Молодежная преступность. Воронеж, 1998.
 10. Миньковский Г., Тузов А. Профилактика правонарушений среди несовершеннолетних. К., 1985.
 11. Муравлева Л. Профилактика преступности несовершеннолетних // Советская юстиция. – 1990. – №18.
 12. Ягодинський В. Удосконалювати організацію боротьби з втягненням неповнолітніх у злочинну діяльність // Право України. – 2000. – №3.
 13. Ягодинський В. Чому підлітки вчиняють тяжкі злочини // Право України. – 1998. – №2.
 14. Яницька Н. Запобігання злочинній діяльності груп молоді корисливо-насильницької спрямованості // Право України. – 2000. – №6.
 15. Яницька Н. Поняття молодіжних злочинних угруповань корисливо-насильницької спрямованості // Право України. – 1998. – №6.
 16. Яницька Н. Сучасні тенденції злочинності серед молоді // Право України. – 1998. – №12.

Тема 6: Кримінологічна характеристика корисливої та економічної злочинності

1. Поняття, ознаки та види корисливої злочинності. Типи корисливих злочинців.
2. Поняття, характерні риси та особливості економічної злочинності. Види злочинів у сфері економіки.
3. Причини та умови економічних злочинів.

4. Кримінологічна характеристика осіб, що вчинили економічні злочини.
5. Кримінологічна характеристика окремих видів злочинів у сфері економіки.
6. Профілактика економічної злочинності.

Тести:

1. Одним з видів корисливої злочинності є:

- А) насильницька злочинність;
- Б) хуліганська злочинність;
- В) загальнокримінальна корислива злочинність;
- Г) злочинність неповнолітніх;
- Д) злочинність повнолітніх.

2. Одним з видів корисливої злочинності є:

- А) ненасильницька злочинність;
- Б) організована злочинність;
- В) економічна злочинність;
- Г) жіноча злочинність;
- Д) злочинність повнолітніх.

3. Одним з видів корисливої злочинності є:

- А) латентна злочинність;
- Б) таємна злочинність;
- В) корупційна злочинність;
- Г) злочинність неповнолітніх;
- Д) військова повнолітніх.

4. Одним з видів корисливої злочинності є:

- А) абстрактна злочинність;
- Б) ненасильницька злочинність;
- В) податкова злочинність;
- Г) наркотична злочинність;
- Д) ненаркотична злочинність.

5. Одним з типів корисливих злочинців є:

- А) абстрактний;
- Б) первинний;
- В) вторинний;
- Г) ситуативний;
- Д) стабільний.

6. Одним з типів корисливих злочинців є:

- А) конкретизований;
- Б) визначений;
- В) конформістський;
- Г) ситуаційний;
- Д) сталий.

7. Одним з типів корисливих злочинців є:

- А) абстинентний;
- Б) корупційний;
- В) прибутковий;
- Г) космополітичний;
- Д) стабільний.

8. Одним з типів корисливих злочинців є:

- А) абсолютний;
- Б) безвідносний;
- В) відносний;
- Г) уявний;
- Д) патологічний.

9. Одним з типів корисливих злочинців є:

- А) конкретизований;
- Б) визначений;
- В) самоствердження;
- Г) ситуаційний;
- Д) сталий.

10. Одним з типів корисливих злочинців є:

- А) абстинентний;
- Б) корупційний;
- В) романтичний;
- Г) космополітичний;
- Д) стабільний.

11. Одним з типів корисливих злочинців є:

- А) абстрактний;
- Б) первинний;
- В) вторинний;
- Г) революційний;
- Д) стабільний.

12. Економічна злочинність - це:

- А) сукупність передбачених законом умисних корисливих злочинів, що мають об'єктом посягання легальні економічні відносини та спрямовані на задоволення матеріальних інтересів суб'єкта злочину, а за наявності у нього окремого економічного інтересу, - до отримання власного економічного результату;
- Б) сукупність злочинів, що посягають на державне або колективне майно;
- В) самостійний вид злочинності, об'єктом якої господарська діяльність, економічні процеси та відносини;
- Г) сукупність злочинних діянь, що здійснюються в галузі підроблення банківських документів, привласнення грошей, шахрайства та валютних операцій;
- Д) сукупність злочинів, що посягають на життя та здоров'я особи.

13. До “білокомірцевої злочинності” належать:

- А) вбивства на замовлення;
- Б) економічні та комп'ютерні злочини;
- В) торгівля зброєю;
- Г) контрабанда;
- Д) проституція.

14. Однією з ознак економічної злочинності є:

- А) негативний вплив на політичну мотивацію населення;
- Б) втрата бажання заробляти гроші;
- В) втрата бажання збільшувати прибутки;
- Г) негативний вплив на відносини у сфері економіки;
- Д) збільшення рівня добробуту населення.

15. Однією з ознак економічної злочинності є:

- А) наявність насильницького характеру;
- Б) втрата бажання заробляти гроші;
- В) втрата бажання збільшувати прибутки;
- Г) наявність корисливого характеру;
- Д) збільшення рівня добробуту населення.

16. Однією з ознак економічної злочинності є:

- А) загальний суб'єкт посягання;
- Б) наявність хуліганських мотивів;
- В) наявність антисоціальних мотивів;
- Г) спеціальний суб'єкт посягання;
- Д) збільшення рівня добробуту населення.

17. Однією з ознак економічної злочинності є:

- А) виключно необережна форма вини;
- Б) умисна або необережна форма вини;
- В) виключно подвійна форма вини;
- Г) виключно умисна форма вини;
- Д) виключно казуальна форма вини.

18. Суспільний (соціально неприйнятний) соціально зумовлений феномен у сфері публічної влади або публічних повноважень, який полягає у їх спрямуванні та реалізації не в інтересах суспільства та його легітимованих інституцій, а в інтересах окремих осіб (груп), як правило корисливих, чим завдає значної шкоди суспільній організації, насамперед державі, її фактичній незалежності – це _____.

Завдання :

1. Дехто вважає, що за велику суму грошей абсолютна більшість людей готова на вчинення будь-якого злочину. Якої точки зору з цього приводу дотримуетесь Ви? Аргументуйте свою думку.

2. Чому в розвинутих капіталістичних державах рівень злочинності є вищим, ніж в державах, що розвиваються? Чи відрізняється злочинність розвинутих держав від злочинності держав, що розвиваються? Аргументуйте думку.

3. Семен Петрович – велика людина. Він відає наданням дозволів на відкриття торгових закладів в області. Від нього залежить, чи стане Іван Михайлович власником найбільшої в області мережі супермаркетів і останній це добре розуміє: “Семене Петровичу, у нашої фірми з’явилась можливість спонсорувати навчання найбільш обдарованих студентів за кордоном. І ми б були раді допомогти скористатися такою можливістю Вашій дочці, запропонувавши їй курс навчання в Кембриджському університеті”. У результаті Іван Михайлович став ще багатшим, а дочка Семена Петровича поїхала на навчання до Англії.

Прочитайте опис злочину. Проаналізуйте механізм злочинної поведінки. Які заходи могли б попередити подібні злочини?

4. Давньою мрією С. було придбання будиночка на березі моря. Задля цього він уже довгий час у багатьох речах собі відмовляв, складав гроші, підраховував, скільки ще не вистачає. Не вистачало досить багато, але від цього мрія ставала ще більше заповітною.

- Ви навіть не знаєте, як Вам пощастило! – почув С. одного разу, йдучи вулицею. “Як ви мені набридли зі своїми пропозиціями непотребу”, подумав С. і уже збирався пройти мимо чергового надокучливого вуличного продавця, але елегантний зовнішній вигляд молодої дівчини його зупинив і примусив слухати далі.

- Я є представником спільної українсько-кіпрської фірми. Основним напрямком нашої діяльності є реалізація недорогої нерухомості в найбільш

мальовничих куточках Кіпру. Ми добре розуміємо, що одразу заплатити значну суму грошей більшості далеко не під силу, тому пропонуємо наступну формулу. Спочатку ви сплачуєте 10% вартості обраного Вами жилого будинку, після чого вилітаєте на Кіпр, проводите у Вашому будинку місяць, а після повернення ми здаємо його в оренду і за рахунок орендної плати погашаємо вашу заборгованість з оплати. Тобто, Ви реально оплачуєте лише десяту частину реальної вартості. Якщо Вас це влаштовує, Ви можете підійти у наш офіс і укласти угоду, але поспішайте. Кількість пропозицій є обмеженою.

Порадившись з родиною, С. вирішив, що нічим не ризикує. Шикарний вигляд офісу ще більше переконав його у власній правоті. Позичивши у знайомих потрібну суму грошей, С. уклав угоду з умовою, що за тиждень у Києві його з родиною чекатиме представник фірми, який супроводжуватиме їх на Кіпр.

Яке ж було розчарування, коли за тиждень у Києві їм нікого знайти не вдалося. Ще більше розчарування С. очікувало дома, коли він дізнався що згаданої фірми ніколи не існувало, а офіс було орендовано. Гроші зникли, а їх потрібно було повертати знайомим, та ще й з великими відсотками.

Прочитайте опис злочину. Охарактеризуйте дії сторін. Проаналізуйте механізм злочинної поведінки. Чи були С. вчинені якісь дії, що підвищили його віктимність? Які заходи могли б попередити подібні злочини?

Спеціальна література:

1. Агафонов Ю. Теневая экономика. Краснодар, 1997.
2. Ашурбеков Т. Борьба с правонарушениями в сфере экономики // Законность. – 2000. – №9.
3. Бойко А. Детермінація економічної злочинності в Україні в умовах переходу до ринкової економіки (теоретико-кримінологічне дослідження). Львів, 2008.
4. Гаухман Л. Коррупция и коррупционное преступление // Законность. – 2000. – №6.

5. Гордейчик С. Уголовно-правовая борьба с нецелевым использованием бюджетных средств // Законность. – 1998. – №3.
6. Джужа О., Голосніченко Д., Чернявський С. Злочини у сфері кредитно-фінансової та банківської діяльності: кримінологічний аналіз // Право України. – 2000. – №11.
7. Джужа О., Чернявський С. Місце і роль кримінологічних досліджень у протидії економічній злочинності в Україні // Науковий вісник НАВСУ. – 2005. - №1.
8. Корж В. Кримінальна відповідальність за корупційні діяння в сфері економіки (деякі проблеми) // Право України. – 1998. – №2.
9. Кузьменко Б. Політологічний і кримінологічний аналіз корупції, тіньової економіки і організованої злочинності у пострадянській Україні // Право України. – 1998. – №6.
10. Лопашенко Н. Состояние и проблемы борьбы с коррупцией и преступностью в сфере экономики // Государство и право. – 2000. – №10.
11. Пилипко А. Ліквідація корупції як явища можлива, але... // Право України. – 1999. – №2.
12. Предупреждение и борьба с коррупцией // Российская Законность. – 1999. – №12.
13. Савченко О. Особливості боротьби зі злочинністю в податковій сфері // Право України. – 1999. – №9.
14. Тюнин В. Экономические преступления в системе дореволюционного уголовного права (Эволюция научных представлений) // Государство и право. – 2000. – № 11.
15. Ущяповський В. Тіньова економіка як інфраструктура організованої злочинності: сутність, тенденції розвитку, кримінально-правові проблеми // Право України. – 2000. – №11.
16. Шалгунова С. Запобігання хабарництву: деякі міркування // Право України. – 1998. – №9.
17. Яни П. Проблемы уголовной ответственности за экономические

преступлення // Законность. – 2001. – №1.

Тема 7: Кримінологічна характеристика організованої злочинності

1. Організована злочинність, поняття і суть.
2. Злочинні об'єднання та їх види.
3. Кримінологічна характеристика особи учасника організованої злочинності.
4. Корупційна злочинність.
5. Основні напрями та особливості боротьби з організованою злочинністю.

Тести:

1. Згуртування кримінального середовища у масштабі певного регіону, окремої галузі господарства (її виробничих об'єднань) або у деяких сферах управління шляхом створення усталених, згуртованих злочинних угруповань (спільнот), зорієнтованих на тривалу спільну діяльність з метою отримання постійних значних доходів, нерідко із замаскованим використанням офіційних економічних та організаційних структур, а також корумпованих елементів державного апарату – це _____.

2. Ознаки організованої злочинності

- А) територіальність, відомчість, випадковість
- Б) масовість, недбалість, чіткість
- В) стійкість, системність, масштабність

3. Уперше визначення організованої злочинності запропонував:

- А) Е. Дюркгейм;
- Б) Б. Мендельсон;
- В) Ф. Йохансон;
- Г) А. Ландсміт;
- Д) Г. Хендіг.

4. До видів організованих злочинних угруповань належить:

- А) проста організована група;

- Б) група;
- В) організована група;
- Г) картель;
- Д) угруповання.

5. До видів організованих злочинних угруповань належить:

- А) складна організована група;
- Б) група;
- В) організована група;
- Г) картель;
- Д) угруповання.

6. До видів організованих злочинних угруповань належить:

- А) банда;
- Б) група;
- В) організована група;
- Г) картель;
- Д) угруповання.

7. До видів організованих злочинних угруповань належить:

- А) злочинна організація;
- Б) група;
- В) організована група;
- Г) картель;
- Д) угруповання.

8. До видів організованих злочинних угруповань належить:

- А) мафія;
- Б) група;
- В) організована група;
- Г) картель;
- Д) угруповання.

9. До видів організованих злочинних угруповань належить:

- А) проста організована група;

- Б) група;
- В) організована група;
- Г) картель;
- Д) угруповання.

10. Види організованих злочинних угруповань за рівнем їх організації

- А) організована група та злочинна організація
- Б) організована група, злочинна організація та мафія
- В) організована група, злочинна організація, мафія та мафіозне об'єднання

11. Види організованих злочинних угруповань за територіальним масштабом діяльності

- А) регіональні та міжрегіональні
- Б) регіональні, міжрегіональні та загальнодержавні
- В) регіональні, міжрегіональні, загальнодержавні та транснаціональні

12. До ознак організованої злочинності належить:

- А) стійкість;
- Б) міжнаціональність;
- В) продуманість;
- Г) мінливість;
- Д) владність.

13. До ознак організованої злочинності належить:

- А) системність;
- Б) міжнаціональність;
- В) продуманість;
- Г) мінливість;
- Д) владність.

14. До ознак організованої злочинності належить:

- А) масштабність;
- Б) міжнаціональність;

В) продуманість;

Г) мінливість;

Д) владність.

15. До ознак організованої злочинності належить:

А) цілі;

Б) міжнаціональність;

В) продуманість;

Г) мінливість;

Д) владність.

16. До ознак організованої злочинності належить:

А) способи;

Б) міжнаціональність;

В) продуманість;

Г) мінливість;

Д) владність.

17. До ознак організованої злочинності належить:

А) забезпечення власної безпеки;

Б) міжнаціональність;

В) продуманість;

Г) мінливість;

Д) владність.

18. Що таке транснаціональна злочинність:

А) окремий вид злочинності, що має міжнародний характер;

Б) складова частина організованої злочинності;

В) один з видів групової злочинності;

Г) об'єднання професійних злочинців;

Д) різновид банди.

Завдання:

1. Як Ви відносите до ідеї деяких вчених та громадських діячів про те, що державі вигідніше співпрацювати з організованою злочинністю, ніж боротися

проти неї, - організована злочинність зможе навести порядок в державі, очистити вулиці від злочинців? Аргументуйте свою думку.

2. Як відіб'ється на функціонуванні організованої злочинної групи:

а) арешт декількох бойовиків;

б) арешт керівника середньої ланки;

в) арешт одного з керівників;

г) зміна законодавства, що створить суттєві перешкоди для протизаконного отримання прибутків;

д) зміна законодавства, що створить суттєві перешкоди для «відмивання» грошей;

е) зміна законодавства, що створить суттєві перешкоди для використання незаконно отриманих прибутків.

Аргументуйте свою думку.

3. М. своєю машиною вдарив джип з “братвою”. Його побили, відібрали документи, а вночі подзвонили і попередили: “Якщо протягом двох днів не заплатиш за матеріальну шкоду від аварії \$15000, прощайся зі своїми рідними! Гроші можеш взяти де завгодно. Можеш продати квартиру”. Що б Ви порадили М.? Аргументуйте свою думку.

4. О. не любив азартних ігор, однак товариш запропонував йому спробувати. Що значить “спробувати” О. зрозумів лише програвши \$2000. А де їх взяти?

- Що, проблеми? – до нього підійшов товариш разом з незнайомим шикарно вдягненим чоловіком. Ми б могли тобі допомогти за послугу у відповідь, яка тобі нічого не буде коштувати, а може ще й дасть можливість трохи підзаробити. Ти ж і далі працюєш в ДАІ? Завтра до вас на реєстрацію придуть три автомобілі «Опель Вектра» з прибалтійськими номерами. Постарайся детально не придивлятися до них.

Наступного дня за надану “послугу” О. отримав \$3000. А ще через місяць поштою надійшли фотографії, на яких О. був зображений у момент отримання

грошей і записку, у якій містилась погроза передати такі ж фотографії керівництву МВС у разі відмови від подальшого співробітництва. Так О. став співпрацювати з організованою злочинністю.

Проаналізуйте криміногенну ситуацію та особу злочинця. Чи можна було попередити цей злочин?

Спеціальна література:

1. Акімов М. Перспективний напрям кримінально-правової боротьби з організованою злочинністю // Право України. – 1999. – №9.
2. Акімов М. Про умови та механізм звільнення від відповідальності члена організованого злочинного формування // Право України. – 2000. – №2.
3. Алексеев Е., Борисов И., Емельянов А. Организованная преступность: криминализация функций участников преступных формирований // Советское государство и право. – 1991. – №19.
4. Бойцов Л., Гонтарь И. Уголовно-правовая борьба с организованной преступностью: иллюзии, реальность и возможная альтернатива // Государство и право. – 2000. – № 11.
5. Быков В. Лидерство в преступных группах // Законность. – 1997. – № 12.
6. Быков В. Признаки организованной преступной группы // Законность. – 1998. – №9.
7. Волобуев А., Галкин Е. Организованная преступность и ее сущность // Советская юстиция. – 1989. – №21.
8. Гриб В., Ларичев В., Федотов А. Организованная преступность - различные подходы к ее пониманию // Государство и право. – 2000. – №1.
9. Логинов Е. Борьба с российской организованной преступностью: международный аспект // Законность. – 1998. – №7.
10. Никифоров А. Гангстеризм в США: сущность и эволюция. М., 1991.
11. Устинов В. Понятие и криминологическая характеристика организованной преступности. Нижний Новгород, 1993.
12. Ущатовський В. Організована злочинність як фактор дестабілізації суспільних відносин та зростання тіньової економіки // Право України. –

2001. – №12.

13. Ущатовський В. Тіньова економіка як джерело живлення організованої злочинності // Право України. – 2001. – №4.
14. Хавронюк М., Мельник М. Ознаки і поняття організованої групи та злочинної організації (кримінально-правовий аспект) // Право України. – 2000. – №4.
15. Шумський П., Пришко А. Корупція та організована злочинність: деякі міркування щодо їх подолання // Право України. – 1998. – №6.
16. Шумський П., Пришко А. Окремі питання боротьби з організованою злочинністю // Право України. – 1999. – №1.